

JAVNA NABAVA

Mostina, Tena

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:624887>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-22**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Stručni studij Trgovina

Tena Mostina

JAVNA NABAVA

Završni rad

Osijek, 2020

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Stručni studij Trgovina

Tena Mostina

JAVNA NABAVA

Završni rad

Kolegij: Nabavno poslovanje

JMBAG: 01111213595

e-mail: tena862@gmail.com

Mentor: izv.prof.dr.sc. Aleksandar Erceg

Osijek, 2020

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Undergraduate study Commerce

Tena Mostina

PUBLIC PROCUREMENT

Undergraduate final paper

Osijek, 2020

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Tena Mostina

JMBAG: 01111213595

OIB: 3120634393

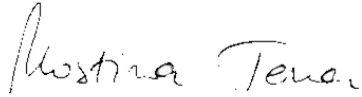
e-mail za kontakt: tena862@gmail.com

Naziv studija: Stručni studij Trgovina

Naslov rada: Javna nabava

Mentor rada: Izv.prof.dr.sc. Aleksandar Erceg

U Osijeku, 2020. godine

Potpis _____

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. POJAM NABAVE	2
3. ULOGA NABAVE U OPSKRBNOM LANCU	6
4. VAŽNOST DOBAVLJAČA.....	9
5. POJAM JAVNE NABAVE.....	11
6. NAČELA JAVNE NABAVE.....	12
7. SUDIONICI U JAVNOJ NABAVI.....	14
8. ZAKON O JAVNOJ NABAVI.....	17
9. PROCES JAVNE NABAVE.....	19
10. JAVNA NABAVA NA PRIMJERU PODUZEĆA DVORAC D.O.O. U GRADU VALPOVU	22
10.1. O poduzeću Dvorac d.o.o.	22
10.2. Plan nabave za 2017.g	23
10.3. Izvršeni ugovori za 2017. godinu	25
10.4. Sprječavanje sukoba interesa.....	27
11. ZAKLJUČAK	28
LITERATURA	30
POPIS SLIKA.....	32
POPIS TABLICA	33

1. UVOD

Javna nabava u širem smislu nabavu roba i usluga od strane državnih tijela, jedinica lokalne uprave i javnih ustanova. Nabava općenito je jedna od temeljnih gospodarskih funkcija svakog poduzeća jer poduzeća u pravilu nisu u mogućnosti sami proizvoditi sve one sirovine i poluproizvode koji su im potrebni za plasiranje gotovog proizvoda. Za razliku od privatnih poduzeća koja sama odlučuju na koji će način nabavljati robu, državna tijela, jedinice lokalne uprave i samouprave te javne ustanove robu radi transparentnosti nabavljaju putem javnih natječaja.

Cilj ovoga rada jest opisati što je javna nabava, što ona predstavlja te na osnovu koje pravne regulative je zasnovana, koji su razlozi njenog izvršavanja kao i način na koji se može provesti. Tema javna nabava odnosi se na procese nabave koji se odvijaju između naručitelja i drugog gospodarskog subjekta koji mu dostavlja traženu robu. Javna nabava zasniva se na poštivanju niza zakona i propisa koje je donijela Vlada RH. Pri odvijanju javne nabave, potrebno je proći kroz razne korake od samog plana javne nabave pa sve do arhiviranja. Bitan element javne nabave je odrediti sredstva koja su na raspolaganju, ali i potrebe za određenim proizvodima ili uslugama.

Kako bi se ispunili ciljevi rada bit će obrađeni pojmovi kao što su pojam nabave, uloga nabave u opskrbnom lancu, važnost dobavljača, pojam javne nabave, načela javne nabave, sudionici u javnoj nabavi, zakon o javnoj nabavi, proces javne nabave.

U radu su obrađeni relevantni stručni članci i knjige iz područja javne nabave za što je najviše korištena deskriptivna, induktivna i deduktivna metoda te metoda analize i sinteze kroz obradu spomenutih teorijskih dostignuća.

2. POJAM NABAVE

Od početaka modernog poslovanja pa do danas, nabava predstavlja jednu od osnovnih i ključnih funkcija gotovo svih tržišnih aktera, bilo da se radi o privatnim ili javnim subjektima. Iz tog razloga optimalni oblik organizacije funkcije nabave uvelike ovisi o uspješnosti poslovanja poduzeća.

Krpan i sur. (2015:327) navode kako se „nabava se u prošlosti bavila uglavnom administrativnim poslovima naručivanja i reklamiranja nedostataka isporučene robe te skladištenja i izdavanja materijala prema zahtjevima korisnika.“ Danas je situacija drugačija pa nabava „sve više postaje strategijska funkcija, koja svoje odluke temelji na filozofiji i politici stvaranja vrijednosti i sniženja ukupnih troškova u lancu opskrbe.“

Pojam nabave odnosi se na „nabavljanje materijala ili usluga, odgovarajuće kvalitete iz odgovarajućeg izvora, te njihova pravovremena dostava na odgovarajuće mjesto uz odgovarajuću cijenu.“ (Knežević, 2012:1) Ferišak (2006:47) smatra kako se pozicija nabave može „promatrati s aspekta strukture organizacije i uloge nabave u oblikovanju ciljeva, izvršavanju zadataka i definiranju strategije nabavljanja te s aspekta integracije nabave u sustav poslovanja poduzeća.“

Povijesni razvoj nabave može se promatrati s više aspekata, a neki od njih prikazani su tablicom 1. i 2.

Tablica 1. Fazni model povijesnog razvoja nabave s obzirom na orijentaciju nabave

FAZA	OBILJEŽJE
Faza 1. Nabava orijentirana na proizvod	Usmjerenost na fizički opipljiv proizvod u središte nabave su 4 'prava' (cijena, kvaliteta, količina i vrijeme), mjerenje rezultata samo kroz pokazatelje proizvoda
Faza 2. Nabava usmjerena na proces	Mjerenje pokazatelja na osnovi procesa kojima se ostvaruju ciljevi nabave
Faza 3. Nabava usmjerena razvoju odnosa	Ocjenjuje se kvaliteta odnosa dobavljač-kupac, te se nastoji utvrditi kako se odnosi mogu poboljšati s ciljem kvalitetnijeg odnosa s poslovnim partnerima koji će rezultirati povećanjem u rezultatima nabave
Faza 4. Nabava usmjerena na učinak	Integrirani pristup nabavi, objedinjuje najbolje iz prethodnih faza, razmatra se učinkovitost funkcioniranja cijelog nabavnog lanca

Izvor: Izrada autora prema Stannack, P., Jones, M.E., (1996) The death of Purchasing, IPSERAConference Papers, Eindhoven University of Technology, Eindhoven

Osnovna je svrha nabave opskrbiti organizaciju potrebnim resursima koje tvrtka sama ne posjeduje ili proizvodi. Organizacija nabavnih procesa mora biti u što većem skladu s poslovanjem tvrtke kako bi se ono moglo odvijati nesmetano, odnosno kako bi poslovni subjekt koji provodi nabavu u svakom trenutku imao sve potrebne optimalne resurse za kvalitetno poslovanje.

Ferišak (2006:44) navodi kako je svrha nabave da „poveže i uskladi potrebe vlastite organizacije sa sredstvima, uslugama i energijom, što ih sama ne proizvodi, s interesima dobavljača tih objekata opskrbe.“

Stoga se razvoj nabave može promatrati i s aspekta funkcije, odnosno nabava kao pasivna funkcija, neovisna funkcija, kao funkcija podrške te integrativna funkcija.

Tablica 2. Fazni model povijesnog razvoja nabave s aspekta funkcije

FAZA	ULOGA NABAVNE FUNKCIJE U PODUZEĆU
Faza 1. Nabava kao pasivna funkcija	Nema stratešku ulogu, ona reagira na zahtjeve drugih poslovnih funkcija
Faza 2. Nabava kao neovisna funkcija	Primjenjuje najsuvremenije tehnike i procese, ali nije dio poslovne strategije
Faza 3. Nabava kao funkcija podrške	Podržava konkurentsku strategiju poduzeća i poboljšava kompetitivnu sposobnost poduzeća
Faza 4. Nabava kao integrativna funkcija	Potpuno je integrirana u strategiju poduzeća i značajan je čimbenik pri formulaciji i implementaciji strateškog plana

Izvor: Izrada autora prema Reck i Long, 1988.

Fazni model nabave može se, dakle, promatrati s aspekta funkcije koje nabava ima, a najveća razlika između pojedinih funkcija jest njen strateški aspekt. Nabava promatrana kao pasivna i neovisna funkcija nema stratešku ulogu iako usko surađuje s drugim poslovnim funkcijama. Nabava kao funkcija podrške ima određenu stratešku važnost i poboljšava kompetitivnu sposobnost poduzeća, ali nije potpuno integrirana u strategiju kao što je to nabava kao integrirana funkcija poduzeća koja je značajan čimbenik pri formulaciji i implementaciji strateškog plana.

Općenito je dobra funkcija nabave od presudne važnosti za primjenu učinkovitog godišnjeg plana nabave i predviđanja istoga, analize tržišta, procesa nabave i metodologije smanjenja troškova. Pravovremna nabava visokokvalitetnih materijala i sirovina uz niže troškove stvara dodanu vrijednost za kupce. Time ujedno funkcija nabave utječe i na generalno smanjenje rizika poslovanja koje bi neracionalna funkcija nabave mogla stvoriti. Kao što se u narodnoj izreci kuća gradi od temelja tako je funkcija nabave temelj uspješnog poslovanja svakog poduzeća. Krivo vođenje procesa nabave može time utjecati na smanjenju kvalitetu proizvoda ukoliko su nabavljeni materijali i sirovine lošije tržišne kvalitete od konkurentске ili pak može utjecati na nerearno

visoku cijenu proizvoda ukoliko su naručeni materijali skuplji od tržišne cijene ili one koju ima konkurencija. I u konačnici neusklađena nabava koja ne omogućuje dopremu sirovina i materijala na vrijeme usporava i sve ostale funkcija poduzeća koji se tada suočavaju s problemom isporuke, većim troškovima skladištenja, neučinkovitim korištenem radne snage i energije itd.

3. ULOGA NABAVE U OPSKRBNOM LANCU

Vouk (2005:1014) navodi kako „pojam menadžment opskrbnog lanca nastaje na početku osamdesetih godina prošloga stoljeća i korišten je u definiranju onih ulaznih procesa i menadžmenta mreže međusobno povezanih poduzeća koja su uključena u isporučivanje roba i usluga krajnjem kupcu.“ Taj proces odnosi se na preoblikovanje sirove u gotov proizvod za kupce i poduzeća. Za razliku od dobavljača koji označava poduzeće koje dostavlja robu od proizvođača do prodajnog mjesta, opskrbni lanac uključuje kompletan proces koji nastaje prilikom nabavke sirovine potrebne za proizvod pa sve do trenutka njegovog nalaženja u prodajnom prostoru. Primjer može biti proizvodnja namještaja koja bi s aspekta dobavljača značila prijevoz od tvrtke koja proizvodi namještaj do tvrtke koja prodaje namještaj, dok bi u opskrbnom lancu ono označavalo i tvrtku koja se bavi sječom šume preko tvrtke koja se bavi preradom tog proizvoda u poluproizvod kao što su daske i drugi dijelovi za namještaj, do poduzeća koje oblikuje namještaj i prodaje ga trgovačkim poduzećima koji prodaju proizvod u svom prodajnom prostoru.

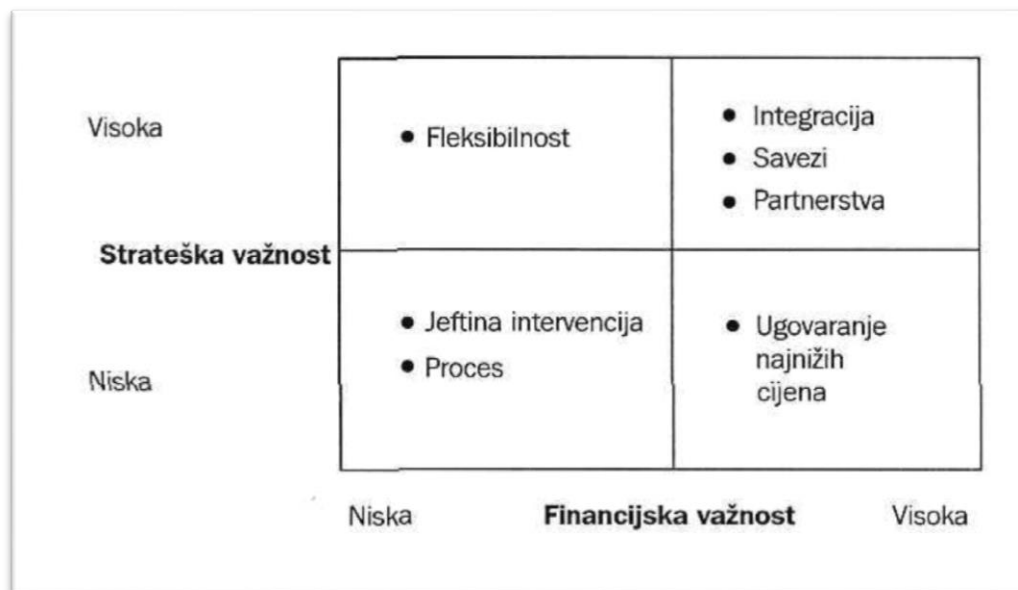
Uloga nabave užem smislu „podrazumijeva strategijske zadatke koji su povezani s nabavom, i oni će imati utjecaj na dobit poslovnog sustava.“ te u užem smislu, „operativne poslove, koji su važni pri procesu nabavljanja potrebnih sirovina.“ Krpan i sur. (2015:328)

Od nabavne logistike očekuje se kako slijedi (Bloomberg et al., 2006)

- 1) osigurati neprekinuti tijek materijala, odnosno sirovina, potrošnog materijala i usluga potrebnih za rad poduzeća,
- 2) svesti na minimum investicije i gubitke vezane uz zalihe,
- 3) održavati prikladne standarde kvalitete,
- 4) pronaći ili razviti prikladne dobavljače,
- 5) standardizirati kupljene predmete gdje god i kad god je moguće,
- 6) nabavljati potrebne predmete i usluge po najnižoj krajnjoj cijeni,
- 7) poboljšati konkurentnost poduzeća,
- 8) usuglašeno raditi s drugim odjelima u poduzeću i
- 9) ostvariti ciljeve nabave uz najniži mogući stupanj administrativnih troškova.

Ukratko, sva očekivanja za cilj imaju nesmetano funkcioniranje poduzeća, dakako uz zadovoljenje općih ekonomskih postulata, odnosno kako bi se dugoročno omogućilo pozitivno poslovanje koje generira više prihoda od rashoda.

Čvrstoća odnosa između dobavljača i kupca u mnogočemu razlikuje jednu vrstu opskrbnog lanca od druge. Usvajanje stručnog pojma *menadžment opskrbnog lanca*, umjesto pojmova *materijalni menadžment* ili *nabava*, pokazuje da vrhovni menadžment prepoznaje strateške uloge dobavljača u pridonosenju dugoročnom uspjehu poduzeća. (Vouk, 2005:1015) Može se prema tome zaključiti kako menadžment opskrbnog lanca dosta širi pojam od nabave i definiranje opskrbnog lanca kao takvog pokazuje koliko je poduzeću nabava važna. To je prikazano i slikom 1.

Slika 1. Strateška nabava zaliha i odnosi s dobavljačima

Izvor: Kent i Omar, 2003:298

Kako zaključuje Vouk (2005:1016) dimenzije strateškog određivanja izvora opskrbe mogu biti identificirane njihovom važnošću za poslovanje i njihovim financijskim utjecajem na poduzeće. Nabavne odluke prikazane slikom protežu se od automatskog vođenja procesa kod kojeg se mora što je moguće manje vremena potrošiti na nabave, do strateškog partnerstva gdje se znatna pozornost posvećuje formalnim partnerstvima ili savezima.

Ipak, uloga nabave razlikuje se djelomično kada se govori o privatnom i javnom sektoru. U privatnom sektoru nabava se smatra strateškom funkcijom koja djeluje na poboljšanje profitabilnosti organizacije. Nabava se očituje kao pomoć u pojednostavljivanju procesa, smanjenju cijena i troškova sirovina i u identificiranju boljih izvora opskrbe. U suštini, pomaže smanjiti troškove na minimum uz održavanje kvalitete. Mnoge organizacije zbog važnosti ove funkcije imaju odgovornu osobu, tj. voditelja nabave koji je član izvršnog odbora tvrtke.

U javnom sektoru koncept bilance je manje dobro definiran - ne postoje dividende dioničara koje bi se trebale isplatiti ili javno prijaviti dobitke (ili gubitke). Međutim, postoji potreba za maksimiziranjem rezultata u smislu kvalitete funkcioniranja države u okviru raspoloživih sredstava. Ljudi su „dioničari“ u sektoru kao porezni obveznici, studenti i/ili zaposlenici pa prema tome imaju očekivanja da se osiguranim sredstvima upravlja na način koji je odgovoran i pokazuje isplativost i vrijednost novca.

4. VAŽNOST DOBAVLJAČA

Tržišta se brzo mijenjaju dolaženjem novih sudionika, snažnim razvojem tehnologije, potrošačkim trendovima pa i svjetskim događajima kao što je globalna pandemija novog soja koronavirusa koji može poslužiti kao ogledan primjerak promjena stanja na tržištu. Takva dinamika promjena stvara neizvjesnost u poslovanju, naročito u opskrbnom lancu pa tijelo nabave mora prikupljati interne podatke i podatke o dobavljačima koji su jedna od najvažnijih karika za funkcionalan rad poduzeća i javne uprave.

Ravnoteža moći unutar tržišta ovisi o mnogo stvari: koliko je teško promijeniti dobavljača, koliko dobavljača ima i o stupnju konkurencije. Tamo gdje se čini da je ravnoteža moći na strani dobavljača, često se pretpostavlja da se to ne može primijeniti. Međutim, detaljnom analizom i razumijevanjem moguće je razmotriti što je potrebno kako bi se to promijenilo. Ono što je najvažnije jest da će dobavljači zahtijevati neku vrstu upravljanja dobavljača (engl. *supplier management*, SM). To obično uključuje upravljanje rizikom dobavljača i lanca nabave, stalne provjere dobavljača, upravljanje ugovorom i upravljanje odnosom između strana. Mjerenje dobavljačeva učinka može biti potrebno radi provjere usklađenosti. (Bahre i sur., 2017:39)

Snaga dobavljača iznimno je važna jer uz financijsku snagu svaki dobavljač mora imati neku jedinstvenu, operativnu i tehničku snagu u vezi s proizvodima koje proizvodi i isporučuje. To omogućuje kupcu da uključi te snage u svoj vlastiti proizvod, čime se postiže dodatna prednost na tržištu. (Vouk, 2005:1027)

Walmart Inc., američka multinacionalna maloprodajna korporacija koja upravlja lancem hipermarketa, robnih kuća s popustima i prodavaonica prehrambenih proizvoda posebnu pozornost pridodaje dobavljačima od kojih se očekuje da se reflektiraju na uspješnost poslovanja ispunjavajući sljedeće standarde (Walmart, 2005):

- Usklađivanje sa primjenjivim zakonima i praksama
- Uvjeti rada (kompenzacija, satnica, prisilni rad, rad maloljetnika, diskriminacija, ljudska prava, sloboda udruživanja i kolektivno pregovaranje)
- Radno okruženje (imigracijski zakoni i njihova primjena)

- Briga za okoliš
- Inspekcija tvornica (sigurnosne procedure otpreme robe)
- Politika darova i nagrađivanja

Dobavljači danas više, dakle, nisu samo subjekti koji rade neovisno od subjekta koji potražuju njihove usluge već i sami moraju poštivati načela i određene moralne norme koje postavljaju poduzeća kako bi maksimalno pozitivno utjecali na svoje poslovanje i izgradnju brenda.

5. POJAM JAVNE NABAVE

Javna nabava je termin kojim se označava nabavu roba i usluga od strane državnih tijela, jedinica lokalne uprave i javnih ustanova.

Javna nabava u smislu Zakona o javnoj nabavi je „nabava putem ugovora o javnoj nabavi robe, radova ili usluga koje nabavlja jedan ili više naručitelja od gospodarskih subjekata koje su ti naručitelji odabrali, bez obzira na to jesu ili roba, radovi ili usluge namijenjene javnoj svrsi.“ (Narodne novine, 2016)

Javnu nabavu u Republici Hrvatskoj provodi Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta, a javnost informira kroz izvore kao što je Elektronički oglasnik javne nabave RH koji je moguće pronaći u Narodnim Novinama.

Prema podacima iz Minivodiča javne nabave (Javnanabava.hr, 2014), Ministarstva gospodarstva Republike Hrvatske, „javna nabava važan je segment gospodarstva, što se najbolje ogleda u podatku da su u Republici Hrvatskoj u 2013. godini javni i sektorski naručitelji nabavili robu, radove i usluge u ukupnoj vrijednosti od 39.485.757.201 kn s PDV-om, od čega je kroz postupke javne nabave sklopljeno ugovora u ukupnoj vrijednosti od 33.148.035.625 kuna s PDV-om. Sustav javne nabave treba osigurati ekonomične i učinkovite postupke te racionalno trošenje novca poreznih obveznika. S ciljem unapređenja tog sustava u razdoblju od 2008. do 2014. godine učinjeni su značajni pomaci u okviru kojih je zakonodavstvo, koje uređuje područje javne nabave, usklađeno s pravnom stečevinom Europske unije.“

Ciljevi javne nabave su (Javnanabava.hr, 2014:7):

- Kratkoročni ili primarni: racionalno i učinkovito trošenje proračunskih sredstava.
- Dugoročni ili sekundarni: pravna sigurnost, sprečavanje korupcije i kriminala, pozitivni utjecaji na gospodarski razvoj i zapošljavanje (poticanje tržišnog natjecanja, promicanje izvrsnosti), unaprjeđenje upravljanja javnim financijama, očuvanje okoliša i dr.

6. NAČELA JAVNE NABAVE

Načelo ili princip predstavlja zakon koji se mora slijediti ili uputu koju je poželjno slijediti. Načela su usko vezana uz pravično ponašanje te ono koje je moralno, etično ili općenito preporučljivo za opće dobro. U tehničkom smislu i znanosti vezana je uz pojmove kao što su računalni principi, ekonomski principi. U širem kontekstu principi se dakle usko vežu uz čovjeka i društvo općenito jer čovjekov razum daje mu mogućnost djelovati prema općeprihvaćenim načelima.

Načela javne nabave u tom kontekstu predstavljaju temeljne odrednice koje naručitelji i ponuditelji moraju poštivati u postupku javne nabave. Primarni zakonodavni okvir javne nabave čine načela nabave sadržana u Ugovoru o funkcioniranju EU, kao i u Zakonu o javnoj nabavi. Ta načela su (Bilten javne nabave RH, 2017:33):

- načelo slobode kretanja robe
- načelo slobode poslovnog nastana
- načelo slobode pružanja usluga
- načelo zabrane diskriminacije
- načelo tržišnog natjecanja
- načelo jednakog tretmana
- načelo uzajamnog priznavanja
- načelo razmjernosti
- načelo transparentnosti te
- načelo djelotvornosti i ekvivalentnosti.

Ova načela postoje iz više razloga, a kao i inače najvažnija je pravičnost postupka, odnosno situacija u kojima bi se javna nabava organizirala suprotno navedenim načelima kako bi se pogodovalo jednim subjektima, tj. druge subjekte stavljalo u nepovoljan položaj. Javnu nabavu uvijek treba organizirati na način koji omogućava učinkovitu javnu nabavu i racionalno trošenje javnih sredstava. S druge strane i gospodarski subjekti moraju se pridržavati načela koja proizlaze tijekom izvršenja ugovora o javnoj nabavi.

U tom kontekstu načelo slobode kretanja robe postoji iz same esencije demokratskog društva i slobodnog funkcioniranja tržišta kako bi ljudi mogli ostvariti svoja prava i zadovoljiti potrebe. Na to načelo nadovezuje se i načelo slobodnog poslovanja i pružanja usluga te načelo zabrane diskriminacije koje ima za cilj omogućiti svima koji zadovoljavaju zakonske kriterije da se natječu na tržištu javne nabave bez da budu diskriminirani, a iz istog razloga postoji i načelo tržišnog natjecanja koje za cilj ima jednak tretman za sve sudionike. Dakako, u praksi se nažalost događaju i povrede ovih načela kroz mito i korupciju koja određene aktere može staviti u bolji položaj u odnosu na ostale aktere što je suprotno gotovo svim načelima poslovanja. Upravo iz tog razloga potrebno je konstantno raditi na ovim smjernicama kako bi se osigurala i održavala maksimalna transparentnost, a time i djelotvornost funkcioniranja javne nabave.

Valja dodati kako se članstvom u EU ova načela ne tiču samo tuzemnog prometa i javne nabave u Republici Hrvatskoj već se primarni zakonodavni okvir dopunjuje unutar zakonodavstva EU na više razina, sekundarno kroz Direktive o javnoj nabavi te dalje kroz praksu Suda Europske unije i Odluke Europske komisije, a na nacionalnoj razini Zakonom o javnoj nabavi i pripadajućim podzakonskim aktima.

7. SUDIONICI U JAVNOJ NABAVI

Osnovni ekonomski model određivanja cijena na tržištu sastoji se od ponude s jedne strane te potražnje s druge. Baš kao i u tom osnovnom ekonomskom modelu i javnu nabavu određuje ponuda i potražnja, tj. naručitelji i izvođači. Zakon o javnoj nabavi u članku 5. definira naručitelje u procesu javne nabave, a oni mogu biti javni ili sektorski. To su gospodarski subjekti koji imaju namjeru ugovorom dati nalog za izvršenje procesa nabave.

Javni naručitelji su konkretno (NN, 2016):

1. Republika Hrvatska, odnosno državna tijela Republike Hrvatske,
2. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave),
3. Tijela javnog prava, i
4. Udruženja osnovana od jednog ili više tijela iz točaka 1. 2. ili 3.

Veća prava dana Zakonom o javnoj nabavi imaju sektorski naručitelji. Isti Zakon sadrži posebne odredbe, a one se tiču nabave robe, radova ili usluga na području energetske djelatnosti kao što je plin i toplinska energija, električna energija, vodoopskrba, nafta i naftne preradevine, kruta goriva, prijevozne i zračne usluge, luke (zračne, riječne, brodske), pošta itd.

Predmetni zakon isto tako prebrojava djelatnosti na području plina i toplinske energije: izgradnja (pružanje) nepokretnih mreža ili upravljanje nepokretnim mrežama za pružanje usluge javnosti u vezi s proizvodnjom, prijenosom ili distribucijom plina i toplinske energije. (Turudić i sur., 2017:176)

Tablicom 3. prikazani su ugovori o javnoj nabavi objavljeni u Elektroničkom oglasniku javne nabave Narodnih Novina. Ugovori se dijele na javne i sektorske, a javnih ima znatno više (83,63%) u odnosu na sektorske (16,37%). Ukupna vrijednost javne nabave javnih naručitelja znatno je veća i iznosi 24 450 219,279 kuna što je 78,22% ukupne vrijednosti javne nabave.

Tablica 3. Ugovori o javnoj nabavi objavljeni u EOJN-u

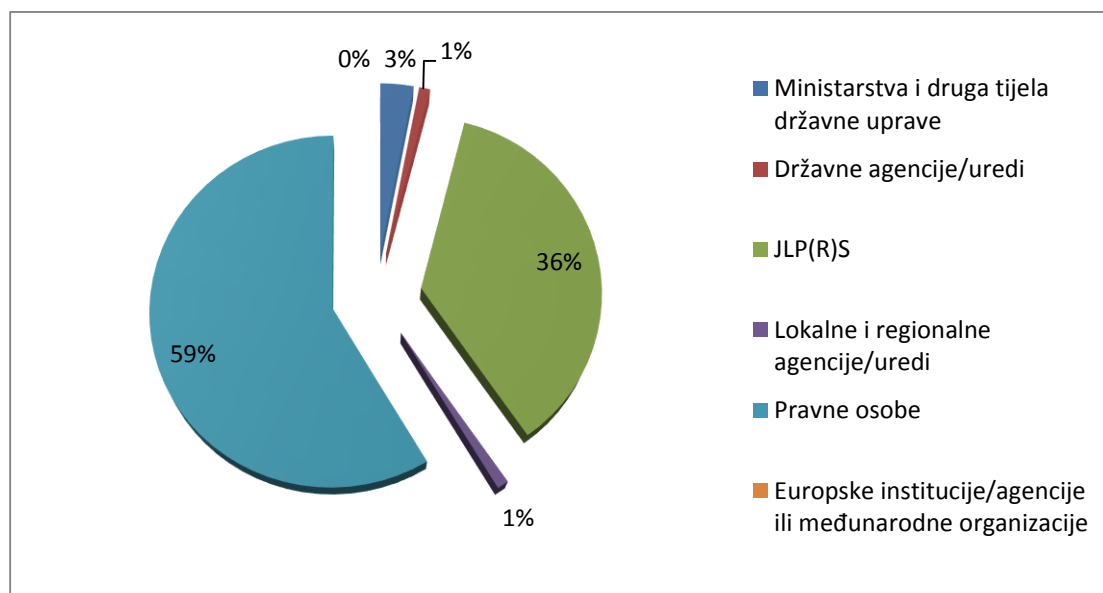
Vrsta naručitelja	Broj ugovora	%	Vrijednost nabave	%
Javni naručitelj	9 540	83.63	24 450 219,279	78.22
Sektorski naruč.	1 868	16.37	6 589 297,877	21.23
Ukupno	11 408	100.00	31 039 517,156	100.00

Izvor: Prema statističkim podacima Republike Hrvatske, ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta iz 2017. godine

Javni naručitelji postupke javne nabave dijele na nabavu radova, robe ili usluga. Međutim u dosta postupaka nabave radova, sadrži određene robe ili usluge, dok postupci nabava usluga sadrže djelomično i nabavu robe i obrnuto. ZJN 2016. definira navedeno kao mješovitu nabavu. (Bilten javne nabave, 2017:17)

Slikom 2. prikazana je struktura broja naručitelja koji su objavljivali ugovore u 2018. godini prema podacima Ministarstva gospodarstva,

Slika 2. Struktura broja naručitelja koji su objavljivali ugovore u 2018. godini

Izvor: Izrada autora prema podacima Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta, Uprava za politiku i javne nabave: Statističko izvješće o javnoj nabavi u Republici Hrvatskoj za 2018. godinu

Više od polovice prikazane nabave čine Ministarstva i druga tijela državne uplate, a radi se točnije o 59% nabave. Značajan je i udio narudžbi Jedinica lokalne područne i regionalne samouprave (JLP(R)S) koji čini 36% ukupne nabave. Najmanji postotak čine lokalne i regionalne agencije/uredi te međunarodne agencije s manje od 1% narudžbi. Ukupno, dakle, čak 95% javne nabave u 2018. godini čine izravno Ministarstva i tijela državne uprave te jedinice lokalne i regionalne uprave i samouprave ili pojednostavljeno općine, gradovi, sela.

8. ZAKON O JAVNOJ NABAVI

S obzirom da je javna nabava pitanje javnog, državnog interesa ona je uređena zakonom, točnije Zakonom o Javnoj nabavi. Ovaj zakon donio je Hrvatski sabor na sjednici 9. prosinca 2016. godine, a njegove zadnje promjene tiču se bolje usklađenosti s europskim zakonima i direktivama koji reguliraju javnu nabavu na području cijele Europske unije. Dakako, Zakon o javnoj nabavi nije jedan, samostalan zakon već je dio šireg zakonodavnog okvira sustava javne nabave koji u Republici Hrvatskoj tvore sljedeći zakoni (Javnabava.hr, 2014):

- Zakon o javnoj nabavi (ZJN),
- Zakon o koncesijama,
- Zakon o javno-privatnom partnerstvu i
- Zakon o Državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave.

Zakonom o javnoj nabavi definirana su sva bitna pitanja koja se odnose na provođenje procesa javne nabave i minimalnih uvjeta koje trebaju ispunjavati sve strane, sudionici u javnoj nabavi, načela javne nabave itd. Drugi zakon je Zakon o koncesijama kojima su definirani uvjeti davanja državne imovine u zakup trećim osobama kao što su naprimjer autoceste. Zakonom o javno-privatnom partnerstvu uređena su pitanja koja se tiču dugoročnog odnosa između javnih i privatnih partnera kada je riječ o radovima kao što su izgradnja i/ili rekonstrukcija i održavanje javne građevine, u svrhu pružanja javnih usluga.

Zakon o javnoj nabavi se primjenjuje na: (Bilten javne nabave, 2017:52)

- 1) na nabavu
 - a) robe i usluga te provedbu projektnih natječajâ procijenjene vrijednosti jednake ili veće od 200.000,00 kuna
 - b) radova procijenjene vrijednosti manje jednake ili veće od 500.000,00 kuna
- 2) na nabavu u diplomatskim misijama i konzularnim uredima Republike Hrvatske u inozemstvu
 - a) robe i usluga te provedbu projektnih natječajâ procijenjene vrijednosti jednake ili veće od 950.000,00 kuna

b) radova procijenjene vrijednosti jednake ili veće od 4.000.000,00 kuna.

Kao što je prikazano na primjeru, Zakon o javnoj nabavi definira minimalne iznose kada je u pitanju javna nabava pa tako stvari manje vrijednosti od onih koje su propisane zakonom, nije nužno nabavljati kroz cijeli proces javne nabave što javnom sektoru omogućuje brže i lakše funkcioniranje jer bi u praktičnom smislu bilo gotovo nemoguće organizirati javnu nabavu za svakodnevne potrepštine javnog sektora. S druge strane, propisani iznosi za veće vrijednosti važni su jer je država veliki potrošač pa je nužno ponuditi transparentnost u radu.

9. PROCES JAVNE NABAVE

Postupci javne nabave u smislu ovoga dijela Zakona su (NN, 2016):

- 1) otvoreni postupak
- 2) ograničeni postupak
- 3) natjecateljski postupak uz pregovore
- 4) natjecateljski dijalog
- 5) partnerstvo za inovacije
- 6) pregovarački postupak bez prethodne objave poziva na nadmetanje.

Istim Zakonom uređen je proces javne nabave. Za početak je važno napomenuti kako javni naručitelj slobodno bira između otvorenog i ograničenog postupka. Ostali postupci također su mogući, ali podliježu člancima Zakona pa je važno provjeriti uklapa li se javni natječaj u zakonske okvire.

Člankom 88. i 89. navedenog Zakona navodi se i kako je „javni naručitelj koji namjerava dodijeliti ugovor o javnoj nabavi u otvorenom postupku obvezan objaviti poziv na nadmetanje.“, a „...u otvorenom postupku svaki zainteresirani gospodarski subjekt može dostaviti ponudu u roku za dostavu ponuda.“

Nakon toga slijedi pregled uvjeta natječaja i dostavljene dokumentacije koja je pristigla u propisanom vremenskom roku. Broj ponuda može i ne mora biti ograničen. Ako se potrebama naručitelja nije moglo udovoljiti bez prilagodbe ili lako dostupnih rješenja, ako se zahtjeva projektiranje ili inovativno rješenje ili ako pak nije riječ o nekim drugim posebnim okolnostima, nije moguće utvrditi tehničke specifikacije s obzirom na zadane norme, moguće je provesti natjecateljski postupak kako bi se udovoljilo zahtjevima natječaja.

Natjecateljski dijalog može se pak koristiti za nabavu radova, robe ili usluga kako je propisano Zakonom nakon čega Javni naručitelj „s odabranim natjecateljima započinje dijalog s ciljem pronalaženja i utvrđivanja jednog ili više rješenja koja najbolje udovoljavaju njegovim potrebama te o tome sastavlja zapisnik.“ (Članak 110.)

Partnerstvo za inovacije teži razvoju inovativne robe, usluga ili radova te njihovoj naknadnoj nabavi, pod uvjetom da su u skladu s razinama izvedbe i maksimalnim troškovima dogovorenima između javnog naručitelja i sudionikā. (Članak 117.) Ovakav javni poziv od regularnih se u pravilu razlikuje upravo činjenicom da se radi o specifičnom zahtjevu pa je u općem interesu što učinkovitije utvrditi tko od ponuđača može ispuniti sve propisane kriterije.

U konačnici, pregovarački postupak bez prethodne objave poziva na nadmetanje smije se koristiti ako nije podnesena nijedna prikladna ponuda u otvorenom ili ograničenom postupku ili ako se pak radi o specifičnim situacijama kao što je neki od sljedećih razloga:

- a) cilj nabave je stvaranje ili stjecanje jedinstvenog umjetničkog djela ili umjetničke izvedbe
- b) nepostojanje tržišnog natjecanja iz tehničkih razloga, ili
- c) zbog zaštite isključivih prava, uključujući prava intelektualnog vlasništva

Posljednji opravdani razlog može biti iznimna žurnost događajima koje se nisu mogle predvidjeti, kao što bi bile i određene situacije iz recentne povijesti kada je uslijed pandemije uzrokovane novim sojem koronavirusa bilo nužno hitno reagirati i provesti određene javne natječaje.

Proces postupka javne nabave dijeli se u tri glavne faze:

1. Planiranje, izrada proračuna i priprema nabave
2. Objavljivanje, informiranje i evaluacija ponuda
3. Sklapanje i izvršenje ugovora

U prvom koraku određuje se dakle koju je robu potrebno naručiti, kako izgleda financijski okvir (proračun), do kada je robu potrebno naručiti i dostaviti itd. Kvalitetno i dobro određena dokumentacija o nabavi osnova je za uspješnu provedbu samog postupka javne nabave kako bi se mogli prijaviti relevantni ponuđači i time maksimalno zadovoljili potrebe natječaja.

U razdoblju dostave ponuda, glavne zadaće su stavljene na raspolaganje javnosti dokumentacije o nabavi, davanje objašnjenja i komunikacija, zaprimanje ponuda i njihova evaluacija. Ova faza traje najduže od svih faza, naročito ukoliko se radi o velikim projektima ili velikom broju pristiglih ponuda.

Posljednja faza u procesu je sklapanje ugovora nakon izvršnosti Odluke o odabiru. Ugovor se provodi u skladu s postavljenim uvjetima koje je moguće naknadno mijenjati, ali ne na način koji bi bitno promijenio uvjete odabira nastale u trenutku donošenja odluke kako bi se spriječile moguće manipulacije natjecajima. Ovaj ugovor sadrži i opciju raskida ugovora baš kao što sadrže i drugi ugovori u ekonomskom poslovanju kada dođe do bitnih promjena okolnosti na tržištu, a jedna od njih je i pojava bolesti Covid-19 koja je utjecala na promjene i otkazivanja brojnih ugovora. (Šeparović, 2018:14)

10. JAVNA NABAVA NA PRIMJERU PODUZEĆA DVORAC D.O.O. U GRADU VALPOVU

Na primjeru rada poduzeća Dvorac d.o.o. za urbanizam i komunalne djelatnosti analizirano je nekoliko primjera javne nabave koju je za svoje potrebe putem spomenutog društva provodio Grad Valpovo.

10.1. O poduzeću Dvorac d.o.o.

Na inicijativu društveno-političkih organizacija na području općine Valpovo tijekom 70-ih godina prošloga stoljeća osnovan je "Zavod za urbanizam i komunalne djelatnosti" Općine Valpovo. Zadatak Zavoda bio je razvoj i uređenje komunalne djelatnosti na području Općine. (Dvorac.hr, 2020)

Tablica 4. Udio vlasništva poduzeća Dvorac d.o.o.

VLASNIK	UDIO %
GRAD VALPOVO	50,42
OPĆINA BIZOVAC	22,53
OPĆINA PETRIJEVCI	21,27
OPĆINA KOŠKA	5,78

Izrada autora. Izvor: URL: https://www.dvorac.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=15&Itemid=31 (27.6.2020)

U veljači 1993. godine rješenjem Okružnog privrednog suda u Osijeku KJP "Urbanizam" Valpovo upisuje se u registar pod nazivom KJP "Dvorac" s p.o. Valpovo, Reljkovićeve 16, a kao takav djeluje i danas.

Dvorac d.o.o. sukladno zakonskim propisima javno objavljuje planove nabave te rezultate za prethodna razdoblja na temelju čega će se analizirati plan nabave za 2019. godinu te Pregled sklopljenih ugovora o javnoj nabavi i njihovog izvršenja 2017. godine koji je posljednji javno

objavljen u ovome trenutku. Podatci za 2018. i 2019. godinu nisu dostupni jer neki procesi javne nabave sklopljeni u tom periodu i dalje traju.

10.2. Plan nabave za 2017.g

Ovim planom nabave utvrđuje se nabava javnih radova, usluga i roba za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2017. godine, a tablicom 5. prikazan je pregled jednog dijela plana javne nabave za 2017. godinu, točnije prvih 5 planiranih nabava.

Ukupni plan nabave sastojao se od ukupno 60 predviđenih javnih nabava. Plan nabave donesen je na temelju statuta Grada Valpova te je planirana nabava definirana člankom 1. Plana nabave dok su člankom 2. definirani iznosi do kojih se javna nabava zahtjeva ili ne zahtjeva pa tako „za sve procjenjene vrijednosti nabave jednake ili veće od 20.000,00 kuna ne provodi se postupak javne nabave, a za nabavu roba i usluga do 200.000,00 kuna te nabavu radova do 500.000,00 kuna provodi se postupak propisan Odlukom o provedbi postupka nabave za nabavu roba i usluga do 200.000,00 kuna te za nabavu radova do 500.000,00 kuna.“ (Grad Valpovo, 2017)

Nakon što je donesen plan nabave za cijelu godinu Grad raspisuje na natječaj uvjete za svaku pojedinu planiranu nabavu putem javnog natječaja koji se objavljuje u Narodnim novinama i Elektroničkom oglasniku javne nabave¹ Narodnih novina.

¹ Dostupno na: <https://eojn.mn.hr/Oglasnik/> (datum posljednjeg pristupanja 20.8.2020)

Tablica 5. Primjer dijela Plana nabave Grada Valpova za 2017. godinu

R b	Predmet nabave	Evidenc . Broj	Procijenjen a vrijednost (bez PDV-a)	Planirana vrijednost (s PDV-om)	Vrsta postupk a	Ugovor ili OS	Planiran i početak	Planiran o trajanje ugovora ili OS
1	Nabava opreme za VMO Valpovo	17/1	26.400,00	33.000,00	Bagatelna nabava	ugovor	Siječanj	12 mj
2	Uredska oprema i namještaj-informatizacija Gradske uprave	17/2	20.000,00	25.000,00	Bagatelna nabava		Siječanj	12 mj
3	Dječja igrališta	17/3	32.000,00	40.000,00	Bagatelna nabava		Travanj	Do kraja 2017.
4	Izrada projektne dokument. za izgradnju biciklističkih staza na području Grada Valpova	17/4	156.000,00	195.000,00	Bagatelna nabava		Do 30. lipnja	90 dana
5	Zamjena svjetiljki javne rasvjete LED svjetiljkama	17/5	2.936.000,00	3.670.000,00	Mala vrijednost	Ugovor o radovima	ožujak	Do kraja 2017.

Izvor: izrada autora prema Grad Valpovo, Plan nabave za 2017. godinu. URL: <http://valpovo.hr/g.valpovo.hr/dokumenti/2017/Pnabava2017.pdf> (15.8.2020)

Kako je prikazano tablicom 5. planom nabave definiran je predmet nabave, evidencijski broj, procijenjena vrijednost bez PDV-a te planirana vrijednost s PDV-om, vrsta postupka, vrsta ugovora te planirani početak i trajanje ugovora. Kao i u svakom poslu tijekom godine moguće su određene promjene i nove potrebe javne nabave koje se uređuju izmjenama i dopunama plana nabave za određenu godinu te se moraju javno objaviti kao i sam Plan. Sva završena javna nabava na kraju godine objavljuje se kroz Registar ugovora javne nabave.

10.3. Izvršeni ugovori za 2017. godinu

Prije provedbe u djelo svakog javnog natječaja odrađuje se prethodno savjetovanje i analiza tržišta sa zainteresiranim gospodarskim subjektima koji mogu dostaviti primjedbe i prijedloge na Dokumentaciju i Troškovnik. Izvršeni ugovor za 2017. godinu prikazani su tablicom 6., a podaci o izvršenim ugovorima su javno objavljeni i dostupni kako i nalaže zakon.

Tablica 6. Prikaz dijela izvršenih ugovora za 2017. godinu

R b	Predmet ugovora	Ev.broj nabave	Vrsta postupka	Datum sklapanja ugovora	Iznos sklopljeno g ugovora s PDV-om	Naziv ponuditelja s kojim je sklopljen ugovor	Datum konačnog izvršenja ugovora
1	2	3	4	5	6	7	
1	Ponuda za izradu tehničke dokumentacije za ugradnju LED rasvjete na djelovima javne rasvjete u Valpovu	16/65	Jednostavna	30.12.2016	68.750,00	eV Projekt d.o.o. Osijek	
2	Nabava diesel centrifugalne muljne pumpe za Nard	17/12	Jednostavna	1.3.2017	165.087,00	MOTO obrt za servis i trgovinu, vl. Igor Špoljarić	
3	II. izmjene i dopune DPU i obnove povijesne jezgre Grada Valpova	17/56	Jednostavna	27.3.2017	40.000,00	CPA Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o. Zagreb	
4	Svjetlosno prometna signalizacija – semaforizacija raskrižja Kolodvorske i	17/61	Jednostavna	29.3.2017	370.014,73	ELEKTRO MODUL-PROMET d.o.o. Osijek	

Z.-
Frankopanske
u Valpovu

Izvor: izrada autora prema Grad Valpovo, Registar ugovora javne nabave u 2017. godini. URL: <http://valpovo.hr/home/wp-content/uploads/2017/07/REGISTAR-UGOVORA-JAVNE-NABAVE-U-2017.-GODINI.pdf> (15.8.2020)

Registar ugovora – javne nabave u 2017. sadrži, dakle, prema prikazu iz tablice 6. predmet ugovora, evidencijski broj nabave, vrstu postupka, datum sklapanja ugovora, iznos sklopljenog ugovora s PDV-om, naziv ponuditelja s kojim je sklopljen ugovor te datum konačnog izvršenja ugovora. Ukupno je u 2017. godini sklopljeno 28 ugovora o javnoj nabavi što je znatno manje od planiranih 60 javnih nabava iz inicijalnog plana koji je kasnije proširen do 67 nabava.

U registru ugovora, kako je moguće primijetiti iz tablice, nije naveden datum konačnog izvršenja ugovora, a razlog je najčešće duži vremenski rok koji je predviđen za obavljanje radova od datuma potpisivanja. Proces javne nabave definiran je zakonom, a na tijek procesa mogu utjecati brojni praktični razlozi kao što su nedostupnost izvođača radova na tržištu u predviđenom razdoblju, nedostatak određenih roba na tržištu pa čak i nepredviđene globalne situacije poput recentne epidemije virusa Sars-Cov-2 koji uzrokuje bolest Covid-19. No, možda najčešći razlog neuspjele provedbe su nedovoljna osigurana financijska sredstva, odnosno prevelika potraživanja potencijalnog dobavljača. U tome slučaju može se pokušati s rebalansom sredstava, ponoviti natječaj ili odustati od javne nabave u tome trenutku. Tako je prilikom jedne od posljednjih javnih nabava u Gradu Valpovu za projekt izgradnje postrojenja za pripremu pitke vode iz rijeke Drave – Belišće otkazan zato što, kako slijedi (Grad Valpovo, 2020):

„Jedini ponuditelj u ovom predmetu nabave je ponudio cijenu ponude koja je znatno veća od procijenjene vrijednosti nabave iz točke 9. KNJIGE 1 DoN u iznosu od 14.151.092,00 kn bez PDV-a te se sukladno točki 66. KNJIGE 1 DoN Ponuda jedinog ponuditelja odbija kao neprihvatljiva jer cijena ponude prelazi planirana, odnosno osigurana novčana sredstva Naručitelja za nabavu. Na temelju članka 298. stavak 1. točka 8. i 9. ZJN2016 s obzirom da nakon odbijanja ponude jedinog ponuditelja nije preostala nijedna valjana ponuda i s obzirom da je ponudbena cijena jedinog ponuditelja veća od procijenjene vrijednosti nabave, a naručitelj nema osigurana dostatna financijska sredstva kako bi mogao sklopiti ugovor o javnoj nabavi za ovaj predmet nabave

donesena je odluka o poništenju predmetnog postupka nabave. Novi postupak javne nabave za ovaj predmet nabave biti će objavljen po isteku žalbenog roka.“

10.4. Sprječavanje sukoba interesa

Sukladno važećim zakonskim propisima Republike Hrvatske naručitelji u procesu javne nabave moraju javno objaviti popis gospodarskih subjekata s kojima se nalaze u sukobu interesa. Točnije, „u smislu članka 80., a vezano za članak 76. i 77. ZJN 2016., naručitelj DVORAC d.o.o. za komunalne djelatnosti Valpovo je u sukobu interesa sa sljedećim gospodarskim subjektima“ (Grad Valpovo, 2017):

- 1) OPG IVAN VRBANIĆ, Republike 184, 31 208 Petrijevci, OIB: 31927880570
- 2) OPG IVO ZELIĆ, Republike 206, 31 208 Petrijevci, OIB: 88573729990
- 3) URBANIZAM d.o.o. za komunalne poslove i graditeljstvo, M.A.Reljkovića 16, 31 550 Valpovo, OIB:43639618908

Na ovaj način transparentno je prikazan popis svih gospodarskih subjekata s kojima Grad Valpovo ne smije surađivati ako ne želi doći u sukob interesa, odnosno prekršiti Zakon. Razlozi sukoba interesa s navedenim pravnim osobama mogu biti različiti, a najčešće je riječ o zaposlenicima grada ili nekih gradskih tvrtki. Primjerice, ukoliko u g. Ivan Vrbanić ili g. Ivo Zelić ujedno i predstavnici Grada Valpova, članovi raznih nadzornih ili upravnih odbora tada bi izravno mogli odlučivati o dodjeli financijskih sredstava svojim obiteljskim privrednim gospodarstvima, obrtima ili poduzećima što bi bilo suprotno načelima javne nabave jer bi druge subjekte dovelo u nepovoljniji položaj.

11. ZAKLJUČAK

Javni sektor i potrošnja istog čini velik udio BDP-a zemlje, a s obzirom na količinu potrošnje jasno je kako bi taj proces za dobrobit gospodarstva trebao biti što transparentniji. Iz tog razloga države provode procese javne nabave koji su regulirani raznim zakonima i direktivama.

Kao i gotovo sve poslovne funkcije, i nabava se kroz povijest razvijala te prošla fazu od administrativne do strateške uloge u poduzećima što potvrđuju istraživanja raznih autora. Nabava danas svoje odluke temelji na filozofiji i politici stvaranja vrijednosti i sniženja ukupnih troškova u lancu opskrbe. Svrha nabave da poveže i uskladi potrebe vlastite organizacije sa sredstvima, uslugama i energijom, što ih sama ne proizvodi, s interesima dobavljača tih objekata opskrbe.

Javna nabava je termin kojim se označava nabavu roba i usluga od strane državnih tijela, jedinica lokalne uprave i javnih ustanova. Zakon o Javnoj nabavi u Republici Hrvatskoj uređen je istoimenim zakonom koji je koji je Hrvatski sabor donio na sjednici 9. prosinca 2016., a koji je značajnije usklađen s europskim zakonima i direktivama.

Javnu nabavu u Republici Hrvatskoj provodi Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta, a javnost informira kroz izvore kao što je Elektronički oglasnik javne nabave RH koji je moguće pronaći u Narodnim Novinama. S obzirom da je javna nabava pitanje od općeg interesa države i njenih građana, ona je uređena pisanim principa, tj. načelima. Načela javne nabave predstavljaju temeljne odrednice javne nabave koja naručitelji i ponuditelji moraju poštivati u postupku javne nabave, a tiču se pitanja poput slobode kretanja robe, slobodnog poslovanja, zabrane diskriminacije itd.

Na temelju praktičnog primjera funkcioniranja javne nabave poduzeća Dvorac d.o.o. za komunalne djelatnosti, tj. Grada Valpova vidljivo je kako je proces javne nabave u Hrvatskoj strogo propisan s jasno definiranim pravilima. Temelj za sve procese javne nabave predstavlja plan o javnoj nabavi jedinica lokalnih i regionalnih uprava te Republike Hrvatske nakon kojih se objavljuju pojedinačni javni natječaji za svaku od planiranih javnih nabava. Svaki javni natječaj objavljuje se na određeni rok, a od 2012. godine uveden je i Elektronički oglasnik javne nabave za Republiku Hrvatsku u sklopu Narodnih novina. Nakon objave javnog natječaja naručitelj odabire najbolju ponudu ili u slučaju neprihvatljivih prijava može ponoviti natječaj, napraviti rebalans

sredstava ili pak u potpunosti otkazati/odgoditi planiranu javnu nabavu. Razloga može biti više, od nemogućnosti izvršitelja da pristane na predviđena financijska sredstava, nepostojanja izvođača na tržištu, nedostupnosti roba i usluga u datom trenutku i sl. Potencijalni problem u funkcioniranju javne nabave treba se tražiti prije svega u dugim rokovima žalbenih odluka te činjenici da naručitelji ne moraju za sve narudžbe provoditi proces javne nabave. Iako takvo funkcioniranje ima smisla s aspekta bržeg provođenja nabave sredstava male vrijednosti ona je plodno tlo za razvoj koruptivnih radnji o kojima se u Hrvatskoj često razgovara.

LITERATURA

- (1) Bahre, H.D., Kowalski, A.D., Muller, S., Sand, R., van Zundert, K. (2017) Priručnik o nabavi i upravljanju kategorijama: Podrška sustavu središnje javne nabave u sklopu SDUSJN (tijelo središnje javne nabave Republike Hrvatske). EU TWINNING LIGHT PROJEKT
- (2) Bloomberg, D., et al. (2006) Logistika, Mate, Zagreb
- (3) Bilten javne nabave u Republici Hrvatskoj (2017) Temporis savjetovanja d.o.o. Zagreb
- (4) Dvorac.hr. Povijest. URL: https://www.dvorac.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=15&Itemid=31 (27.6.2020)
- (5) Ferišak, V. (2006) Nabava: Politika–strategija–organizacija–management, 2. aktualizirano i dopunjeno izdanje, Zagreb
- (6) Grad Valpovo (2017) Plan nabave za 2017. godinu. URL: <http://valpovo.hr/g.valpovo.hr/dokumenti/2017/Pnabava2017.pdf> (16.8.2020)
- (7) Knežević, B. (2012) Nabava i logistika u trgovini, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb.
- (8) Kent, T., Omar, O. (2003). Retailing. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 297.-319.
- (9) Krpan, Lj., Varga, D., Maršanić, R. (2015) Organizacijska struktura nabave u poslovnim procesima. Tehnički glasnik 9, 3(2015), 327-336. URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=215296 (4.5.2020)
- (10) Javnanaabava.hr (2014) Javna nabava – Minivodič za poslovnu zajednicu. Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta.
- (11) Narodne novine, Zakon o javnoj nabavi (2016). URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2016_12_120_2607.html
- (12) Stannack, P., Jones, M.E., (1996) The death of Purchasing, IPSERAConference Papers, Eindhoven University of Technology, Eindhoven
- (13) Šeparović, P. (2018) Dokumentacija u postupcima javne nabave: analiza propisa i prakse, Sveučilište u Dubrovniku, Odjel za ekonomiju i poslovnu ekonomiju

- (14) Turudić, M., Britvić Vetma, B., (2017). Specifičnosti javne nabave kod sektorskih energetske naručitelja; Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 54 br.1
- (15) Vouk, R. (2005) Uloga menadžmenta opskrbenog lanca u povećanju konkurentnosti poduzeća, Ekonomski pregled, Vol. 56 No. 11
- (16) Walmart. Dostupno na: www.walmartstores.com, Standards for Suppliers, 2005.

POPIS SLIKA

Slika 1. Strateška nabava zaliha i odnosi s dobavljačima.....	7
Slika 2. Struktura broja naručitelja koji su objavljivali ugovore u 2018. godini	15

POPIS TABLICA

Tablica 1. Fazni model povijesnog razvoja nabave s obzirom na orijentaciju nabave.....	3
Tablica 2. Fazni model povijesnog razvoja nabave s aspekta funkcije	4
Tablica 3. Ugovori o javnoj nabavi objavljeni u EOJN-u	15
Tablica 4. Udio vlasništva poduzeća Dvorac d.o.o.....	22
Tablica 5. Primjer dijela Plana nabave Grada Valpova za 2017. godinu	24
Tablica 6. Prikaz dijela izvršenih ugovora za 2017. godinu	25